

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. An existentia Dei in rebus, ex ejus operatione rectè probetur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

te. Neque etiam secundum, tum quia non est major ratio, cur Deus hunc locum sibi petat necessitati, quam alium. Tum etiam, quia substantia spiritalis ad unum locum naturaliter non est determinata: cum enim possit omnia apprehendere, ad omnia potest ferri; sicut videmus animantia non esse uni loco affixa, quia imaginatione sua plura apprehendunt, ut pascea, stabulum &c. ad quae deinde feruntur: Ergo cum Deus sit naturae intellectualis, non potest esse uni loco ita determinatus, ut non possit esse in aliis.

67. Denique, Deum esse immensum, & ubique praesentem, ex mysterio Incarnationis & Eucharistiae probari potest: cum enim Verbum Divinum sit unitum substantialiter humanitati Christi, & Christus totus secundum humanitatem & divinitatem, sit intimè praesens substantialiter speciebus Eucharisticis, nisi Divinitas esset ubique; sequeretur eam localiter motam fuisse, quando humanitas movebatur, & moveri quotidie ad motum Christi, & specierum Eucharisticarum, ex uno loco in alium.

Præter has rationes, est alia præcipua & fundamentalis, desumpta ex operatione Dei in omnibus rebus, quæ utitur D. Thomas hic art. 1. & 3. contra Gentes cap. 68. quam §. sequenti exponemus, & ab Adversariorum impugnationibus defendemus.

68. Ad locum verò Aristotelis desumptum ex 8. Physicorum, ubi Deum ad primam spheram coarctare videtur, dicendum est cum D. Thoma ibidem lect. 23. & 3. contra Gentes cap. 68. Deum esse in cælo, & in ea parte primimobilis, unde incipit motus, non per determinationem suæ substantiæ, ita ut, illa determinata mundi parte conclusus sit, sed modo quodam speciali, quia ibi operatur motum, & influentias, à quibus hæc inferiora dependent. Quemadmodum dicimus, quod ratio, quæ re ipsa est anima nostra in toto corpore fusa, est in capite; quia ibi specialiter operatur. In eodem sensu intelligi debet illud quod dicit in libro de Mundo: præterquam quod in dubium vertitur, an liber ille sit Aristotelis, ut ipsemet Vazquez fatetur.

Quod autem hæc interpretatio sit legitima, & ad mentem Philosophi, colligitur ex eo quod libro 1. de part. anim. cap. 5. aperte indicat, Deum esse omnibus rebus præsentem, dum dictum Heracliti laudat, qui amicis recedentibus ab ipso, eò quod se in furno hyeme inclusisset, dixit, ne vilitatem loci dedignarentur, cum ibi etiam esset Deus. Et in ipso libro de Mundo ad Alexandrum, refert sententiam Taletis, qui dixit, omnia plena Deo: cui consonat illud Poætæ.

Iupiter est quodcumque vides, Jovis omnia plena.

§. II.

An existentia Dei in rebus, ex ejus operatione rectè probetur?

69. Partem negativam tenent Nominales, quibus nihil magis curæ esse videtur, quam infirmare rationes, quibus mysteria nostra, & attributa divina probantur, ut constat ex supra dictis, agendo de existentia & unitate Dei. Eandem sententiam docet Scotus in dist. 37. quæst. 1. & ex recentioribus Valentia, & Vazquez hic.

Pars tamen affirmativa communis est, non solum apud discipulos D. Thomæ, sed etiam apud

A recentiores; eamque ita acriter tuetur Molina hic disp. 2. ut oppositam sententiam acerrimè hujus censura decretò fulminet. *Doctrina hæc, non solum falsa videtur, doctrinaeque Aristotelis aperte contraria; sed etiam parùm tuta in fide.* Et post pauca. *Divi parùm tuta in fide; quoniam Paulus sic probat, Deum non longè esse ab unoquoque nostrum, quòd in ipso vivimus, movemur, & sumus. Aut ergo Authores contrarie sententia dicant Spiritum Sanctum, per os Pauli atque Davidis, ineptam reddidisse rationem, inefficaxque argumentum confecisse, ad probandam præsentiam Dei in rebus; aut confiteantur ex immediata operatione Dei in aliquo loco, satis superque concludi præsentiam Dei in rebus, ut est D. Thomæ, & communis Theologorum doctrina cum Aristotele.* Hæc Molina. Quibus verbis aperte proficitur, sententiam Adversariorum esse parùm tutam in fide, & à Scriptura, & Sanctis Patribus penitus alienam.

Dico igitur: Ex Dei operatione probari efficaciter, & demonstrativè, ejus præsentiam in omnibus rebus.

Probatur primò ex Scriptura: Dicitur enim Psalm. 138. *Quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? Si ascendero in Cælum, tu illic es, si descendero in infernum, ades.* Quibus verbis, propheta præsentiam Dei in omnibus rebus aperte declarat, ejusque rationem reddens, addit: *Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me, dextera tua:* per manum autem & dexteram Dei, ejus operatio frequenter in Scriptura significatur: Ergo in Scriptura, præsentia Dei in omnibus rebus, ex ejus operatione colligitur. Similis consequentia habetur Actor. 17. nam Apostolus disputans cum Atheniensibus dixit: *Non longè est ab unoquoque nostrum: in ipso enim vivimus, & movemur, & sumus.* Ubi de existentia Dei in rebus esse sermonem, constat ex aliorum versione, quæ sic habet: *Quamvis non longè ab unoquoque nostrum subsistentem:* hujus autem existentia & præsentia, nullam aliam reddit rationem, nisi quia in ipso vivimus, & movemur, & sumus:

D vel ut Pagninus, & alij vertunt, *Per ipsum enim vivimus.* Unde glossa ibidem: *Quia id operatur in nobis quòd vivimus.* Et D. Thomas infra quæst. 18. art. 4. ad 1. *In ipso vivimus, movemur, & sumus: quia etiam nostrum vivere, & nostrum esse, & nostrum moveri causantur à Deo.* Ita etiam hunc locum Apostoli intelligit, & explicat Hilarius in illud Psalmi 138. versu 151. *Prope es tu Domine:* sic enim ait: *Adest utique, & totus ubique est, non pro parte usquam est, sed in omnibus omnis est.* Beatus Apostolus Atheniensibus Philosophis inanitate ridiculis, pro concione respondens, ait: *non longè à nobis manentem querimus Deum; in ipso enim vivimus, & movemur, & sumus.* Per quod excluditur responsio Valentia, dicentis has Scripturæ consequentias non esse formales, sed materiales. Nam præterquam quod, hoc multum derogat dignitati Scripturæ, si consecutiones habeat tantum materiales, hæc loca à SS. Patribus in sensu formali intelliguntur, ut constat ex verbis Hilarij iam relatis, & ex Chryostomo Homil. 38. in Acta Apost. Euthimio, Theophylacto, & aliis, qui dicunt, quod sicut ex respiratione intelligimus nobis esse circumfusum aërem; ita nec ignorare possumus, Deum semper nobis adesse, cum ab ipso habeamus ut vivamus, simus, & operemur.

Probatur secundo conclusio ex aliis SS. Patri-

70.

71.

bus, qui etiam ex Dei operatione, ejus presentiam in omnibus rebus saepe demonstrant. Nam Anastasius Sinaita lib. 2. de rectis fidei Catholicis dogmatibus, sic habet: *Quodvis enim opus nemo, absens si est, operatur: Deus igitur, cum nullo non tempore, quidvis eorum quae fiunt, efficiat, cunctaque moderetur, ac dispenset sua in conservatione, prorsus necesse est fateri, Deum omnibus inesse.* Item Hugo Victorinus libro 7. erudit. Theolog. cap. 19. sic dicitur: *Cum divinae virtutis effectus nusquam deesse cernimus, cur eandem Dei virtutem, omnibus inesse rebus dubitamus? Si autem Dei virtus ubique est, cum alia non sit Dei virtus quam Deus, constat quod nusquam Deus deest.*

72.

Probatum tertio conclusio, exponendo rationem D. Thomae, quam etiam tangit Hugo Victorinus, verbis iam relatis. Agens quod operatur in omnibus rebus, per virtutem non diffusam à se, sed sibi intraneam, sibi que identificatam, debet esse immediatè, & secundum suam substantiam praesens in omnibus rebus: Atqui Deus operatur in omnibus, per virtutem non diffusam à se, sed sibi intraneam, sibi que identificatam: Ergo immediatè & per suam substantiam praesens est in omnibus rebus. Major supponitur ex 7. Physic. ubi dicitur quod movens & motum debent esse simul: cum hac tamen differentia, quod agens per virtutem à se diffusam, non debet immediatè & secundum suam substantiam esse praesens subjecto in quod agit, sed mediatè tantum, & ratione virtutis quam medio aliquo supposito in illud transmittit, ut constat in Sole, qui cum agat per virtutem à se diffusam, non est substantialiter praesens in visceribus terrae, quando aurum, & alia metalla producit: agens verò per virtutem sibi intraneam, & à se non diffusam, debet necessariò fieri praesens immediatè, & secundum suam substantiam, subjecto in quod agit, & ipsum passum suppositaliter contingere, ut constat in igne, qui licet per calorem à se diffusum, agat in subjectum distans, per calorem tamen sibi intraneum, non agit nisi in subjectum quod immediatè tangit. Minor verò probatur: Deus in omnibus rebus, per se primò producit & conservat esse, quod est id quod est magis intimum cuilibet rei, & quod profundius omnibus inest, cum sit formale respectu omnium quae in re sunt: Atqui illud non potest per se primò attingere, per aliquam virtutem à se diffusam, sed solum per virtutem sibi intraneam, sibi que realiter identificatam: Ergo Deus in omnibus rebus operatur, per virtutem non diffusam à se, sed sibi intraneam, & sibi identificatam. Major constat: Tum quia esse, cum sit effectus universalissimus, debet per se primò reduci in causam universalissimam, scilicet Deum. Tum etiam, quia sicut ignire est proprius effectus ignis, eò quod ignis sit per essentiam ignis, & ideo ad illum pertinet facere ignitum: ita etiam, cum Deus sit ens per essentiam, proprius ejus effectus, est omne esse participatum. Addo quod cum Deus possit quamlibet rem creatam, per solam sui influxum suspensionem annihilare, oportet quod influxus Dei, per se primò attingat esse cujuslibet rei creatae. Minor verò probatur: Virtus quae attingit esse, in quantum hujusmodi, debet esse creativa & productiva totius entis creabilis, ac proinde infinita, ut docetur in Metaphysica: Sed omnis virtus à Deo diffusa, finita est, utpote à Deo causata, & in aliquo sub-

jecto recepta: Ergo Deus non potest per se primò causare, & conservare esse in singulis rebus, per aliquam virtutem à se diffusam, sed solum per virtutem sibi intraneam, sibi que realiter identificatam. Et hoc est, quod intendit Hugo à S. Victore, his verbis supra relatis: *Si autem Dei virtus ubique est, cum alia non sit Dei virtus, quam Deus, constat quod nusquam Deus deest.*

§. III.

Solvuntur instantiae Adversariorum.

Contra hunc profundissimum, & subtilissimum discursum D. Thomae, multipliciter insurgunt Adversarij, & variis instantiis, ejus vim & efficaciam enervare conantur. In primis obijciunt, hoc principium à D. Thoma assumptum: *Agens debet esse conjunctum passivo, sive quod idem est, Movens & motum debent esse simul,* quod sumpsit ex Aristotele 7. phys. non esse universaliter verum, & ab illo pro agentibus solum creatis, maxime corporeis, inductum fuisse: unde nulla ratione videtur extendendum ad Deum, qui cum sit agens spirituale, & infinitae virtutis, potest agere in distans: Ergo eo quod ubique operetur, non sequitur illum esse ubique, saltem immediatè, & per suam substantiam.

Confirmatur primò: Plura dantur agentia creata, quae agunt in subjecta distantia: nam Sol producit aurum in visceribus terrae, in quibus non est praesens secundum substantiam, sed secundum virtutem; & humanitas Christi existens in Caelo, producit in nobis gratiam, & alios effectus supernaturales: Ergo similiter Deus poterit agere in subjectum distans, & producere vel conservare esse in rebus, absque eo quod illis praesens existat.

Confirmatur secundò: Non videtur major repugnancia, quod Deus utatur instrumento, ad producendum, vel conservandum esse in rebus, quam ad producendam gratiam in anima pueri: Ergo cum causa quae mediò aliquò instrumentò operatur, non debeat esse immediatè, & secundum suam substantiam praesens subjecto in quod agit, ex eo quod Deus producat, vel conservet esse in rebus, & illis assistat ut causa essendi, ut loquitur S. Doctor, non rectè colligitur, illum esse omnibus rebus immediatè praesentem.

Ad objectionem respondeo, negando Antecedens, haec enim propositio, *omne agens debet esse conjunctum passivo,* est universaliter vera; & verificatur de omni agente, sive corporeo, sive incorporeo, sive creato, sive increato; licet Aristoteles illam tradiderit, loquendo de agentibus corporeis: necessitas enim distantiae agentis ad passum, non oritur ex conditione agentis corporei, vel ex limitatione agentis creati, sed ex ratione agentis & passivi, ut sic. Ut enim docet Capreolus, agens & passum inter se comparantur, per modum formae & materiae, perfectivi & perfectibilis: unde sicut forma debet esse indistans à materia, & perfectio à perfectibili, ita & agens à passivo.

Respondeo secundò, quidquid sit de illo principio, de quo disputant Philosophi 7. phys. & datò quod Deus possit operari in distans, respectu quorundam effectuum, repugnare tamen quòd producat, vel conservet esse in rebus, nisi intimè illis assistat & illabatur: quia (ut supra ostendimus) esse non potest produci, vel conservari

73.

74.

75.

vari